

Миргородська В.В.

викладач Київського національного університету культури і мистецтв

ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИЦІЇ САДОВОГО ЛАНДШАФТУ

Дане дослідження присвячене теоретичним особливостям формування садових ландшафтів. Комплексно розглянуто складові садових ландшафтів. Охарактеризовано види садів, проведено аналіз впливу мощення садових доріжок на їх ландшафтне середовище. Виокремлено вимоги до влаштування фонтанів. Розглянуто основні види посадки квітів та виявлено основні принципи їх формування. Надано рекомендації щодо влаштування освітлення на ділянках та організації декоративних водойм і фонтанів.

Ключові слова: композиція, сади, ландшафт, планування, озеленення, освітлення.

Данное исследование посвящено теоретическим особенностям формирования садовых ландшафтов. Комплексно рассмотрены составные ландшафта. Характеризованы существующие виды садов, проведен анализ влияния мощения садовых дорожек на их ландшафтную среду. Изложены условия для установки фонтанов. Рассмотрены основные виды посадки цветов. Даны рекомендации по обустройству освещения на участках и организации декоративных водоемов и фонтанов.

Ключевые слова: композиция, сады, ландшафт, планировка, озеленение, освещение.

This research is devoted theoretical features of forming of garden landscapes. The constituents of garden landscapes are complex considered. The existent types of gardens are described, the analysis of influence of paving and garden paths is conducted on their landscape environment. Requirements are expounded to arranging of fountains. The basic types of landing of flowers are considered and found out basic principles of their forming. Recommendations are given in relation to arranging of illumination on areas, and also in relation to organization of decorative reservoirs and fountains.

Key words: composition, gardens, landscape, planning, planting of greenery, illumination.

Вивченням вітчизняного та світового досвіду розвитку садово-паркового мистецтва загалом та особливостями композиції садового ландшафту, зокрема, займалися такі провідні вчені як Л.П. Александров, І.О. Богова, Ю.О. Бондар, Н.А. Льїнська, А.П. Вергупов, І.Д. Родичкін, Ю.Ю. Нельговський та інші.

Метою статті є вивчення особливостей організації композиції садового ландшафту як різновиду новітніх садово-паркових систем.

Романтичний сад – імітація природного ландшафту, спроба досягти повного злиття з природою, створити враження незайманого людиною куточка. Композиція будується на перегукуванні світла і тіні, неяскравих колірних плям. Елементи, що застосовуються

в такому саду, своєрідні: корчі, покриті мохом каміння і кам'яні композиції, руїни (іноді фальшиві), ставки і струмочки в природному вигляді. У такому саду, як правило, багато тіні. З рослин – небагато непомітних квіток, чагарники і дерева з гарним листям: хвойні, рододендрони, папоротеві.

Сад відпочинку – затишний і домашній куточок. У такому саду все зручно сплановано і обладнано, підкреслює камерну й інтимну обстановку, неначе сад – гостинний передпокій будинку. Набір доречних елементів невичерпний: помітна композиція біля входу, газон, фонтан або басейн, перголи, навіси, зручні садові меблі, різноманітне мощення або доріжки з дерну, декоративні ємкості для рослин. Вибір рослин необмежений, обов'язкові групи квітучих рослин. Вважається, що у такому саду допускається деяка недбалість.

Художній сад – система вишуканих ландшафтних композицій. У їх основі – створення певного образу або серії образів, і це є витвором ландшафтного мистецтва. Кожен напрям погляду і кожен елемент – продумані, кожен куточок – шедевр. Як правило, фоном для композицій служить газон, мощення виконують з якісного матеріалу у вигляді вишуканого малюнка, асортимент рослин і їх розташування підпорядковані певній ідеї. Можливості фантазії не обмежені, але такий сад вимагає і художнього смаку, і великої праці, щоб дбати про всі його куточки.

Цими стилями, що відносяться до малого саду, садиби, невеликого парку, можливості фантазії не вичерпуються. Сад безперервного цвітіння має своєрідний, розкішний стиль. У такому саду головне – не планувальні і стильові особливості, а вишуканий підбір рослин. Створення такого саду вимагає праці, уміння і фінансових витрат. Для створення враження треба продумати все: від гармонії колірних плям до гармонійного сусідства видів. Композиційні засоби та елементи можуть бути будь-якими, але головну роль відіграють квітучі рослини.

Іноді можна тільки дивуватися тому, наскільки деякі реальні явища навколишнього світу не відповідають нашій уяві. Так, наприклад, англійці, яких вважають сухими і манірними, створили вільний пейзажний стиль ландшафтного дизайну. А французи, які традиційні справляють враження нації фривольної, плотьскої та емоційної, були родоначальниками впорядкованого регулярного стилю ландшафтного дизайну. Втім англійці ще з початку XIII ст. змусили свого короля підписати Велику Хартію Вільностей, а Франція в епоху Людовика XI, коли, власне, і зародився регулярний стиль ландшафту, була вершиною абсолютизму [1].

Регулярний стиль садового мистецтва знаходиться в руслі ідей класицизму. Лейтмотив цього стилю – порядок. Чіткість плану і строгість ліній – це головне, що відрізняє парки регулярного стилю.

Найчастіше панорама такого парку розгортається в одній площині. Якщо ж рельєф цього не допускає, то територія оформляється у вигляді просторих терас, що закінчуються підірними стінками і з'єднуються між собою широкими сходами. Прикладом такого саду є розкішний парк в «Петродворце» з його знаменитими фонтанами. Розбиття його почалося при Петру I та продовжувалося при його наступниках, коли сади європейського стилю були в особливій моді по всій континентальній Європі. Головний вхід у парк регулярного стилю розташовується, зазвичай, у його нижній частині, а центральна точка – у верхній, і людину, яка входить,

відразу дивує величність картини, що відкривається перед нею. Втім, не менш величною панорама парку виглядає і зверху.

Для регулярного парку підбираються рослини, що добре піддаються стрижці. І слід зазначити, що сади цього стилю потребують особливо ретельного догляду. Варто знехтувати цим правилом – і парк за декілька років втратить свою красу. На жаль, щось подібне відбулося з парками курортів Абхазії, закладеними при Сталіні, коли мода на регулярний стиль у ландшафтному дизайні повернулася разом з імперським класицизмом в архітектурі. Після трагічних подій початку 90-х рр. ХХ ст. за цими парками перестали доглядати. В той же час парки регулярного стилю, за якими постійно ведеться ретельний догляд, зберігають свою привабливість десятиліттями і навіть століттями. Цей стиль, як і раніше, вважається основним при облаштуванні урядових резиденцій.

Сила і насиченість враження, яке залишається від ділянки, залежить не від її величини, а від її “розробки”. Науковці стверджують, що ландшафтна архітектура за своєю природою наближена до сценографічного або кінематографічного мистецтва, коли послідовно в часі розкриваються все нові картини, шикуються кадр за кадром, і при русі виникають нові враження, планування виникає не формально (якщо, звичайно, таке не задумане спеціально), а диктується композицією і функціональним зонуванням ділянки [3].

Планування ділянки, здебільшого, залежить від розташування будівлі і навіть від його внутрішнього змісту. Буде розумно врахувати при зонуванні ділянки орієнтацію спальні, кухні, вітальні, придумати гарний пейзаж, що видно з вікна або від вхідних дверей. Доцільно галасливі справи в саду віддалити від спалень, дитячий майданчик розмістити в межах видимості з вікна, затишні куточки саду приховати від поглядів з вікон (а також з території сусідніх ділянок). Цей факт говорить про важливість передбачених змін, які природним чином відбудуться на ділянці з роками, коли рослини розростуться.

Будь-яка некваплива прогулянка по саду подібна до своєрідного ритуалу, здійснюючи який, ви милуєтеся живописним ландшафтом, захоплюєтеся прекрасними квітами. Вірний помічник в цьому приємному занятті – садові доріжки. Вони направляють вас, вимушують десь уповільнити крок, а десь зупинитися, щоб розглянути трохи краще ту або іншу рослину. Залежно від того, як вона прокладена і яким матеріалом вимощена, садова доріжка може виглядати по-різному, то приймаючи примхливу, зігнуту форму, то просто розмежовуючи (або сполучаючи) ті або інші ділянки саду. У створенні загального ландшафту саду доріжки – чи то скромні стежини або розкішні, вимощені плитами алеї – відіграють не меншу роль, ніж сама рослинність. Крім настільного матеріалу і способу його укладання, дуже важливі силует доріжок та їх обрамлення. Доріжки повинні бути «викроєні» по саду, тобто ідеально порівнюватися з його загальною площею і вписуватися в його ландшафт. Навіть нічим не примітна стежина, якщо вона прокладена «з розумом», може виявитися надзвичайно привабливою, бо найголовніше – це кут зору, під яким розглядається з доріжки та або інша група чагарників або квіткова клумба, а також зв'язок між окремими ділянками саду. Як правило, рух відбувається по доріжках для того, щоб розкрити більше картин, тому їх роблять звивистими. Крім того, доріжки повинні кудись вести, сполучати між собою

вузли композиції саду. Слід уникати доріжок-просік, а також доріжок, що слугують лише здоровою межею між двома рабатками. Зігнута доріжка завжди виглядає мальовничо, ніж пряма. Приводом зігнути її може послужити будь-яка перешкода на шляху, наприклад, дерево або чагарник. Витягнута доріжка, що примхливо петляє по саду, змусить заглянути у всі віддалені його куточки, детально вивчити їх, створить відчуття величезної площі саду. Однак потрібно пам'ятати, що при значній поверхні мощення відбуваються порушення сприятливого повітряного режиму на ділянці. Температура поверхні, що моститься гранітом, в жарку погоду складає біля 60°C, асфальтом – 80°C, газону – 20°C. Висхідні потоки повітря над розігрітими ділянками створюють непереборні стіни для фітонцидних потоків [2; 5].

Газон (від французького *gazon* – дерен) – невід'ємна частина впорядкування будь-якого саду. Він є штучним або природним дерновим покривом, що складається, в основному, з багаторічних злаків, що щільно ростуть. Трав'яну поверхню газону необхідно регулярно стригти. Тоді вона буде рівною і витримає толочення. Таким чином, основні властивості газону – це рівна поверхня, щільний однорідний дерен, стійкість до толочення і, звичайно, естетичний вигляд.

Газони відомі вже декілька тисячоліть і поширені у всіх країнах світу. В Англії – країні з м'яким кліматом, вологим повітрям і великою кількістю опадів – культура газонів досягла досконалості. У нашій країні влаштування великих площ газонів у декоративних садах почалося в XVII ст.

Газон стає невід'ємною частиною сучасного замиського побуту, ознакою доброго смаку і екологічної культури. Він несе чимале декоративне навантаження, утворюючи особливий фон для посадок, гармонійно зв'язуючи між собою окремі частини саду, і робить вплив на мікроклімат.

Пострижена трава сприяє інтенсивному випаровуванню вологи, тому в жаркі дні температура повітря над газоном на 3–5 градусів нижче, ніж над будь-яким іншим покриттям. Крім того, доглянутий газон створює особливу атмосферу і сприятливий психологічний фон [7; 1].

Газони прийнято поділяти на дві групи – декоративні і спеціальні. Серед декоративних можна виділити партерні, звичайні садово-паркові, лугові, багаторічні гарно квітучі і мавританські (однорічні, яскраво квітучі). Спеціальні газони поділяють на спортивні (футбольні поля), таких, що розділяють (регулюють) транспортний і пішохідний рух, закріплюють відкоси на придорожніх смугах та ін.

Партерні газони створюють у головних частинах архітектурної композиції саду, біля фонтанів, скульптурних груп, декоративних водоймищ. Вони є основною частиною парадного квітника. При оформленні квіткового партеру площа газону повинна істотно переважати над безпосередньо квітковими композиціями. Партерні газони повинні мати особливо високу якість – вони повинні бути бархатистими, однорідними за забарвленням, з бездоганно гладкою і щільною поверхнею, з щільним і низьким травостоєм.

Для партерних газонів краще всього використовувати злакові трави з досить великою кількістю листя, які здатні швидко утворювати хорошу дернину і швидко вирости після скошування. Вони стійкі до толочення, вимокання, випрівання,

зимостійкі і посухостійкі. Здебільшого, це такі трави, як мятлик луговий, вівсяниця червона, польовиця біла і звичайна.

Звичайні садово-паркові газони з трав'яним покривом (більша його частина) у садах, парках, скверах, бульварах, на смугах уздовж тротуарів. Зазвичай, їх створюють з суміші трьох–п'яти видів багаторічних злакових трав, іноді з невеликим додаванням багаторічних бобів – переважно, конюшини повзучої (білої). Важливо правильно підібрати травосуміші, що багато в чому гарантує декоративність і довговічність газону. Частіше з цією метою використовують такі трави, як їжака збірна, кострець безостий, житняк, вівсяниця лугова, пирій повзучий.

Садово-парковий газон виконує як декоративну, так і практичну функцію, тому він повинен бути декоративним, довголітнім, тіншовитривалим, стійким до механічних пошкоджень, посухостійким [3; 7].

При проектуванні садового ландшафту використовують такі малі архітектурні форми: ротонди, бельведер, перголи, трельяжі, вазони, огорожі, павільйони, альтанки, садові меблі, барбекю, містки, устаткування дитячих майданчиків.

Для виготовлення малих архітектурних форм можуть застосовуватися різні матеріали: дерево, камінь, цегла, метал, пластик тощо. Малі архітектурні форми виконують не тільки практичне призначення, але є і одним з головних елементів декоративного оформлення саду в ландшафтному дизайні [3].

До найкращих зразків малих архітектурних форм відносять ротонди та бельведери.

Ротондою називають круглу споруду у вигляді будівлі, павільйону або зали, оточену колонами і увінчану куполом. Ротонда може будуватися на підвищенні або без нього.

Спочатку бельведером називалася надбудова над будівлею, як правило, у вигляді круглої башточки, звідки відкривався вигляд на околиці. Дещо пізніше бельведери почали будувати окремо від будівлі на підвищеній місцевості, звідки було б зручно милуватися пейзажами навколишньої природи. Бельведери можуть мати будь-яку форму: круглу, квадратну, шестикутну. Бельведер не передбачає установки куполу. Колони є не обов'язковими при споруді бельведера, проте найчастіше вони присутні.

Такі елементи ландшафту, як стіни, доріжки, огорожі, альтанки, забезпечують оформлення саду в певному стилі, вони є його основою, кістяком. Проте без ніжних живих складових – рослин – ландшафт не матиме характерного вигляду [4].

Розташування ділянки, від якого залежать особливості її оформлення, змінити не можна, проте завжди можна підібрати такі рослини, які зможуть її прикрасити. Зовнішній вигляд садової композиції визначається, головним чином, саме правильним вибором зелених елементів ландшафту.

Одним з секретів успішного озеленення є правильний вибір рослин, що відповідають певній меті. Вони завжди краще розвиватимуться, якщо їх помістити у відповідні умови, максимально наближені до природного місця їх існування. Якщо посадити тіньлюбну квітку на яскраво освітлене місце, а сонцелюбну – в темне – розчарування неминучі.

Використання квітів у ландшафтному дизайні – це мистецтво, яке повинне підкорятися строго встановленим правилам, що використовують при озелененні садів, парків, скверів і присадибних ділянок [5].

У композиції будь-якого саду квіти відіграють основну роль, маючи величезний вплив безпосередньо на загальний вигляд саду. Використовуються два види посадки квітів і декоративних чагарників: одиночні – на газонах, галявинах, біля водоймищ, у горщиках і групі – на клумбах, рабатках, в ящиках, для декоративних чагарників – у живоплотах.

Одиночна рослина, висаджена на галявині або газоні, повинна мати певні характеристики для гармонійного поєднання загальної композиції: орнаментальне листя, крупні квітки, високе стебло.

Клумба – це квітник, що має геометрично правильні форми. Оформлення клумб і квітників є завершальним етапом в оформленні ландшафту, вони створюються, коли основні роботи по впорядкуванню території завершені.

Планування квітників може бути в ландшафтному або класичному (регулярному) стилі залежно від вибраного стилю ландшафтного дизайну саду, ділянки в цілому. Ландшафтні композиції з квітів – це міксбортери, групи, масиви, композиції з камінням, рокарії, альпійські гірки. Регулярні композиції з квітів – це клумби, рабатки, бордюри і солітери.

Найбільш складною у виконанні є композиція з квітів – міксбортер (змішаний бордюр). Це складний багатоярусний квітник, який походить з вікторіанської Англії. Міксбортер складений, як правило, з різноманітних рослин однорічників, дворічників і багаторічників. Додають в нього і квітучі чагарники. Змішаний бордюр дуже барвистий, тому йому необхідний нейтральний і спокійний фон – стіна будинку, стрижений живопліт з чагарнику або щільна огорожа ділянки. На жаль, цей пишний прекрасний квітник не для маленьких ділянок. Ширина такої композиції – від 1,5 до 4 м, а довжина – до десятків метрів. Вона покликана оформити доріжку або смугу, яка теж служить для проходу. Фоном для міксбортера служить стіна, живопліт із стриженого чагарнику або трельяж для витких рослин.

Квіти розташовують по висоті: від найнижчих, таких, що стеляться, ближче до доріжки, до середніх і високих – на задньому плані. Це допомагає здійснити плавний перехід від горизонтальної поверхні до вертикальної і одночасно показати у всій красі кожен рослин. Таке компонування не виключає введення високих груп квітів і серед нижчих, ближче до переднього плану – дія додання гостроти силуету міксбортера.

Оскільки основне завдання при складанні міксбортера – домогтися його безперервного цвітіння, доводиться використовувати досить багато рослин: до 20–25 видів.

Декоративний ефект міксбортера непостійний – одні квітучі рослини змінюють інші, і їх набагато більше, ніж на клумбі, тому при цьому вони відрізняються різною висотою і характером листя. Набагато складніше створити групу з декількох видів або сортів. В цьому випадку потрібно враховувати їх висоту, час цвітіння, забарвлення. Поєднання можуть бути найрізноманітніші. Проте в групі не слід використовувати більше п'яти видів рослин [6; 2].

Невеликою за площею групою рослин можна прикрасити будь-який сад. Так, навесні дуже гарні маленькі групи ранньоквітучих цибулинних і бульбо-цибулинних рослин на пристовбурових кругах плодкових дерев. Групи крокусів, пролісків і примул

пожвавлять сад навесні. Восени також на при стовбурових кругах серед плодкових дерев (тільки з сонячного боку) дуже ефектна група рожевих і білих безсмертників [4; 6].

У куртинах біля чагарників і групами на газонах зазвичай вирощують високорослі літники з міцними стеблами – садові форми амаранту, високорослі сорти чорнобривців, космос і багато інших видів.

Слід оцінити ділянку для майбутнього квітника і заплановані до посадки квіти. Для добре освітленої ділянки підійдуть салони квіти, що люблять сонячне світло. Для ділянок, що знаходяться постійно в тіні, підійдуть відповідно тіншовитривалі квіти. Якщо квітник з одностороннім оглядом – слід розміщувати вищі квіти на задньому плані, а вперед висаджувати нижчі рослини. У клумбі з оглядом з усіх боків висаджуються квіти від менших до більших до центру квітника [2; 6].

На затінених ділянках саду не мають кращих за рослин з декоративним листям. Багато квітучих рослин відчувають себе тут незатишно, і на заміну їм приходять перисті папороті, вузьколисті злаки, роджерси з фігурним листям, серцевиднолисті хости.

Влаштування системи освітлення починають з проектування. На першому етапі складається електротехнічний проект системи. Місце для кожного світильника вибирається залежно від його функції і розташування освітлюваного об'єкту. Після цього складається схема розводки кабелів, визначається місце установки блоку управління і складається специфікація на все устаткування системи освітлення. Світильники за способом встановлення поділяються на три види: настінні – для освітлення фасадів, підвісні, і світильники, що встановлюються на фундамент, які використовуються для парків і садів. Керування системою освітлення може бути автоматичним або ручним. При ручному управлінні для кожної зони освітлення або безпосередньо світильника встановлюють власний вимикач. При автоматичному керуванні система освітлення керується за допомогою таймера, що вмикає або вимикає певні зони системи. При цьому можливе використання фотоелементів [4]. Виділяють такі основні типи освітлення, що можуть успішно поєднуватися: заливаюче, супроводжуюче, декоративне і технічне.

Для рівномірного освітлення порівняно великих відкритих просторів може бути використаний найпростіший засіб, що полягає в установці на високих опорах і відповідному націлюванні прожекторів заливаючого світла. Безумовно, цей вид освітлення є виключно функціональним, тому його рекомендується використовувати й для освітлення допоміжних територій або з охоронною метою. До істотних недоліків заливаючого світла відносять неминуче попадання прожекторів у поле зору дискомфорту.

Найпростіший спосіб створити зовнішнє освітлення будь-якої території – це рівномірно розташувати однотипні світильники. Не дивлячись на простоту, цей спосіб – ідеальний для функціонального освітлення всіляких доріжок, майданчиків і головних алей садів і парків. Рівномірне освітлення світильниками, що знаходяться на високих опорах, підкреслює грандіозність і офіційність простору і добре узгоджується з рівномірним заливаючим освітленням фасаду будівлі. Їх прив'язку проводять до місць установки садових меблів, перетиків або змін напрямів, меж покриттів. Особливо важливо зафіксувати перепади рельєфу – сходи, підпірні стіни, схили, забезпечуючи безпеку пересування по них.

Щоб підкреслити рельєф місцевості, створити якісь візуальні контури або відзначити напрям і форму пішохідних і автомобільних доріг, використовується так зване маркувальне освітлення. При цьому світильники розміщуються уздовж тих ліній і форм, що повинні бути виділені. Найбільш типовий приклад реалізації маркувального освітлення заснований на використанні світильників типу “боллард”, або “світловий стовпчик”. Ці світильники, зазвичай, розташовують з боків паркових алей, уздовж рельєфних доріжок або в центрі квіткових клумб [7].

Цілеспрямоване підсвічення рослинності і малих архітектурних форм ділянки є одним з тих засобів, завдяки яким ландшафт знаходить неповторне, «авторське» звучання. Використовуються як мінімум два основні принципи автоматичного освітлення: із землі (прожектори, переносні світильники на гострому стовпчику типу «спайк») і підсвічування зверху. У останньому випадку застосовуються освітлювальні прилади, що не наносять шкоди рослинам. Досить популярне розміщення в кроні дерев гірлянд з малогабаритними лампочками, що протягом року створюють святковий «новорічний» настрій.

Проект ландшафтного дизайну повинен передбачати розетки і освітлення в тих місцях, де підводиться електроживлення: у насосній і очисній системах ставків, біля автоматичних воріт, у системі електричного обігріву доріжок [5].

Штучне освітлення рослин – це серйозне завдання ландшафтного дизайну, що вимагає ґрунтового і комплексного підходу. Важлива не тільки краса освітлення, але і користь рослинам від нього. Для цього підійдуть неодимові дзеркальні лампи, що встановлюються в стандартні побутові світильники. У цих ламп колба виготовлена із спеціального скла, яке містить спеціальний додатковий компонент (неодим). Завдяки цьому жовта спектральна складова світла зменшена до мінімуму. Такий тип випромінювання благотворно впливає на рослини, сприяє фотосинтезу в них.

Об'єктами виступають фонтани і штучні ставки. Вода створює специфічні проблеми для освітлювальної техніки, накладаючи підвищені вимоги на надійність і електробезпечність світильників. Уникати цих проблем можна єдиним способом, а саме: застосуванням звичайного заливаючого освітлення. Проте цей засіб часто не дозволяє підкреслити архітектурні достоїнства фонтанів, а в освітленні басейнів створює дискомфорт для людей, що користуються ними. Тому найбільш цікавим, з естетичної точки зору, є освітлення зсередини, тобто з-під поверхні води. Абсолютна вимога до підводних світильників полягає в наступному: їх живлення повинне бути від напруги не вище 12 V. Фонтан – важлива декоративна прикраса будь-якого водоймища. Його оформлення, композиція і висота струменя можуть бути найрізноманітнішими, але завжди наявність фонтану «пожвавляє» водоймище. Крім цього, фонтан має велике значення для всього тваринного світу водоймища. Створюється рух води, вона збагачується киснем, причому це збагачення тим більше, чим вище струмінь фонтану. Відбувається свого роду аерація води. Рішення, який фонтан повинен прикрасити дане водоймище, залежить від багатьох чинників. Тут і форма водоймища, і наявність рослинності, і потужність водяного насоса, характер дна тощо. Звичайно, краще всього виглядатимуть фонтани у водоймищах правильної геометричної форми. І знаходиться фонтан повинен по центру ставка (басейну). Якщо у водоймищі є рослинність, то

падаючий струмінь фонтану повинен знаходитися на відстані не менше 50 см від найближчої рослини, щоб не пошкодити її. Форми фонтанів можуть бути різними. Все залежить від форми насадки, яких є велика кількість. Принцип простий – на трубу нагвинчується насадка – сопло, що звужується і формує вертикальний струмінь води. В принципі, достатньо труби малого діаметру. Головне тут – тиск (натиск) води.

Наступний тип фонтану – «півкуля». Це вже складна конструкція, що має багато насадок типу «дзвін», але менших розмірів. Розташування цих насадок повинне бути таким, щоб формована ними плівка води складала свого роду стінки півкулі. Всі насадки повинні бути розташовані відповідно один до одного. В домашніх умовах здійснити це дуже важко. Тому такі насадки треба купувати у торговій мережі.

Фонтан «тіффані» можна розглядати як комбінований варіант фонтанів «дзвін» і «риб'ячий хвіст». Але в цьому випадку тиску води у вузлі «дзвін» буде менше ніж тиску води у вузлі «риб'ячий хвіст». Зрозуміло, що насадку для фонтану «тіффані» треба купувати в готовому вигляді. Забезпечити різницю натиску води в двох вузлах, а тим більше їх регулювання в домашніх умовах неможливе [7].

Тип фонтану «тюльпан» формується як і фонтан «дзвін», теж двома дисками, що дозволяють отримати тонку плівку води. Але в даному випадку суцільна плівка води повинна виходити не горизонтально, а під кутом вгору (30–40°). Схожий принцип можна спостерігати при виході полум'я з конфорки газової плити, що горить. Але конфорка має вирізи для формування окремих струменів газу, що горить, а у випадку з насадкою «тюльпан» таких вирізів немає. У домашніх умовах насадку для такого фонтану зробити можна. Звичайно, слюсарні навички необхідні. Насадка «риб'ячий хвіст» передбачає в якійсь мірі той же принцип, що і «тюльпан», але вода виходить не у вигляді плівки, а у вигляді окремих струменів вгору під кутом 30–40°.

Для виготовлення фонтану «кільце» потрібна труба у формі кільця. Обидва кінці зігнутої труби замикаються на напірну трубу, що підводиться. На рівній відстані один від одного в зігнутій трубі висвердлюються отвори, через які вода буде струменями вириватися вгору. Дуже важливо, щоб отвори були однакового діаметру. Щоб струмені виходили рівними і гарними, варто вкрутити в кожний з таких отворів насадку у вигляді направляючого сопла.

Фонтан «одиначний розпилювач» в основі має той же принцип, що і «риб'ячий хвіст». Але якщо в останнього струмені рідкісні і направлені під кутом 30–40°, то у «одиначного розпилювача» кількість струменів більша, вони тонше і направлені вгору під кутом 15–20°. Тиск також буде великим, тобто фонтан буде вищим. Якщо взяти за основу принцип побудови фонтану «одиначний розпилювач» і ускладнити його, а саме: на крайні концентричні отвори дати малий натиск, на середні отвори – середній натиск, а на центральний отвір – великий натиск, то можна отримати фонтан «ярусний розпилювач».

«Розпилювач-вертушка». Якщо примусово обертати насадку, то бічні струмені фонтану, направлені вертикально вгору, закручуватимуться в химерні спіралі. Але тут важливо дотримати пропорцію між натиском води і швидкістю обертання насадки. Механізм цей досить складний і краще всього купувати його в готовому вигляді. Особливою привабливістю володіють фонтани з підвічуванням у вечірній і нічний час. Тим більше, якщо кольори весь час ніби «переливаються».

До погружного насоса під'єднується підвіска (диск), що обертається, яка складається з прозорого скла різного забарвлення. Матеріалом для декоративного облицьовування служить кераміка, штучний камінь, бронза, скловолокно. Такі збірні фонтани, зазвичай, мають комплект насадок, що дозволяють формувати бажану форму струменя (струменів). Фонтани з облицьовуванням виконуються в двох модифікаціях – для установки на дно водоймища і для закріплення на додаткових конструкціях. Дуже популярні так звані «фонтани-ключі» і «камені-ключі». Принцип полягає в тому, що труба фонтану з насадкою не виступає над поверхнею водоймища, а заглиблена на певну відстань. Шляхом регулювання потужності струменя добиваються такої висоти виникаючого стовпа води, який найправдоподібніше імітує джерело, що б'є з дна водоймища [3].

Література

1. Галактионов И. И. и др. Декоративная дендрология : Уч. пос. – М. : Высш. шк., 2000; 2. Горбачов В. Н. Архитектурно-художественное компонование городов : Уч. пос. – М. : Высш. шк., 1998; 3. Элементы ландшафтного дизайна : Метод. вказівки та зауваж. до курс. проекту / Укл. І. М. Сєдак. – К., 2002; 4. Івалова Л. І. Современный ландшафтный дизайн : Иллюстрированная энциклопедия. – М., 2003; 5. Волошин М. П. Парки Крима. – Симферополь, 2004; 6. Архитектура и антропософия / Сост. и отв. ред. А. Соколова. – К., 2001; 7. Ньюбери Т. 20 лучших дизайнов для вашего сада / Пер. с англ. – М., 2002.